

JOSEF DIETZGEN

**SOSIALIDEMOKRATISIA
SIVEYSKÄSITTEITÄ**

SUOMENTANUT
YRJÖ SIROLA

17 K DIE

KUSTANTAJA
SAVON KANSAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ
KUOPIO

17 K DIETZGEN

JOSEF DIETZGEN

SOSIALIDEMOKRATISIA SIVEYSKÄSITTEITÄ

SUOMENTANUT

YRJÖ SIROLA

32.4

TOINEN PAINOS

Työväenliikkeen
kirjasto

KUSTANTAJA:

SAVON KANSAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ
KUOPIO

KUOPIO 1919

SAVON KANSAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

I

Meidän puolueemme, arvoisat toverit pyrkii siihen, mihin kaikkien aikojen ja kansojen ajattelevat ihmiset ovat pyrkineet, se pyrkii toteuttamaan totuutta ja oikeutta. Papis-
ton totuudesta ja oikeudesta emme välitä. Meidän totuutemme on täsmällisten tieteitten aineellinen, ruumiillinen eli kokemusperäinen totuus, johon ensinnäkin haluamme tunnustautua ja jota pyrimme toteuttamaan. Ihmisarvoiseen elämään kun toimintamme tähtää, niin kiinnittää erilaisten totuuksien joukossa mieltämme erikoisesti sekin, mikä on totinen oikeus, n. k. »siveellinen maailmanjärjestys».

Hyvät tavat ja järjestys eivät ole tarpeelliset siksi, että pastori sanoo niiden olevan taivaasta kotoisin, eivätkä siksi, että ne professoriviisauden mukaan ovat ikuisuuden lakikirjassa määrätyt,

vaan siksi, että ne tyydyttävät yleistä ruumiilista tarvetta. Meidän kansainvälisten demokraattien on perustettava ajatuksemme ruumiillisiin eli kokemusperäisiin tosiasioihin. Niin siveysopinkin (moraalin) alalla. Mikään siveyslakikaan ei meitä sido, mikäli se ei rakennu aineellisiin perusteihin.

Eläimillä, esim. apinoilla, ei ole häpeäntuntoa, ei siveyttä, ei uskollisuutta eikä uskoa. Ainakin on siveellinen aste niiden kesken nollassa. Kaffereilla on vähän, porvarillisillamme hiukan enemmän, mutta todellinen oikeus on sosialistien toteutettava. Toisin sanoen: siveys on historiallisen kehityksen tulos, kulturituote. Se perustuu ihmisuvun sosiaaliseen pyrintöön, *yhteiskunnallisen elämän* aineelliseen välttämättömyyteen. Kun kansanvaltaisuus kohdistaa pyrkimyksensä etupäässä sosiaaliseen, ylempiasteiseen yhteiskunnalliseen elämään, niin ei se voi olla muuta kuin todella sangen siveellinen pyrkimys.

Niin kauan kun on ryhmittäydytty pariiksi, joukoiksi, heimoiksi ja kansoiksi, on tarvittu järjestystä ja sitä määritelty. Mutta mikä milloinkin on oikein ja kohtuullista, se riippuu asiahaaroista. Määräviä ovat kunkin ajan tuotantotilat. Ne muuttuvat tavat, joilla hankitaan ruumiillisten tarpeitten tyydykkeitä, siis muuttunut

kansantalous, muuttavat siveyden, tapojen ja oikeuden ehtoja. Metsästäjien kesken on metsästäjä-elämään soveltuva, paimenilla paimentolaisoikeus vallalla; ritareilla ritari- ja porvareilla porvarismoraali. Kun kansantalous perustuu yksityistalouteen, vallitsee vanha sääntö:

Elä hurskasta elämätä,
vieras tavara rauhaan jätä.

Nykyisin ovat nämät olot huippuunsa kehittyneet, kansallisomaisuuden isännöitsijät ovat vimmatuja yksityisisäntiä. Korkein ihanne on mieskohtainen omaisuus. Kimpsut ja kampsut tarpeellisine juristimääritelmineen ja laitoksineen ovat nimeltään »siveellinen maailmanjärjestys». Mitä tähän saakka ympäristössämme on nimitetty siveelliseksi ja oikeaksi, alkaa ilmeisesti rapsua. Kunniallisuus, yksivakaisuus, oikeamielisyys, perhekuri, ahkeruus ja säästäväisyys ovat hyveitä kunniallisten talonpoikain, käsityöläisten ja kauppiasten joukossa, joiden on hoidettava saamaansa perintöä, oloissa, joissa viidennessä polvessa jatketaan uskollisesti kerran pienenä alettua liikettä. Uuden ajan suurteollisuus uusine tuotantolaitoksineen tekee vähitellen tästä keskisäädystä lopun. Ihmisillä, jotka huomiseen mennessä rikastuvat

ja syövät koneilla leivottua leipää, on toinen siveyslaki kuin niillä, jotka vielä otsansa hiessä leipäänsä alustavat. Ei näet tiedä, viisikö vai viisikolmatta, sata vaiko sataviisikymmentä prosenttia on »kunniallista ansiota». Arvon herrain takinliepeet sipasevat kuritushuonetta eivätkä yleiset syyttäjät ymmärrä, mitä tehdä. Kapitalistinen talous vaikuttaa hajottavasti moraaliin ja omaisuuteen. Kuten Turkissa ostetaan ylemmissä piireissä naisia niin paljon kuin rahalla saa. Monivaioloisuus ja jalkavaimojen pito tulevat tavaksi, ovat siis tavallinen*) tosiasia. Eikä itse asiassa »vapaa rakkaus» olekaan vähemmän siveellinen, kuin kristillinen yksiavioisuuden rajottuminen. Ei *meitä* monivaioloisuudessa loukkaa lemmen ylenpalttisuus, vaan naisen kauppatavarana olo, ihmisen alennus, mammonan häpeällinen herruus.

*) Suomennosta ei tässä kohdin voi saada täysin vastaamaan saksalaista alkutekstiä. Sana „sittlich“, joka johtuu sanasta Sitte (tapa), merkitsee sekä tavallista että siveellistä. Ruotsin kielessä on sama asianlaita: *sed* = tapa, *sedlig* = siveellinen; niin myös latinassa: *mos* = tapa, sitten hyvä tapa, *moralis* = siveellinen (huom. moraalisanan synty!); kreikassa: *ethos* = tapa, etiikki = siveysoppi. Tämä eri kielissä ilmenevä yhtäläisyys valaisee erinomaisesti siveyskäsitteiden kehitystä: siveellinen on mikä on tullut tavaksi, sanokaamme tarkemmin: yleiseksi, hyväksytyksi tavaksi.

Suom. muist.

Maailmanhistoriassa, hyvät kansalaiset, käy moraalin niin kuin luonnossa aineen, sen muodot vaihtelevat, mutta sen olemus pysyy.

»Suuri osa alemmista luokistamme», kirjottaa Treitschke, »on kyllä pukuunsa, erinäisiin ulkonnaisiin elämäntottumuksiinsa ja arvostelukykyynsä nähden tullut keskiluokkia lähemmäksi, mutta silti ovat he kauempana kuin koskaan sivistyneiden velvollisuus- ja kunniakäsitteistä». Mutta tämä »suuri osa alemmista luokistamme» ei etene vain velvollisuus- ja kunnia-, vaan myös sivistyskäsitteisiinsä nähden »sivistyneistä» tasasessa tahdissa. Veijarien ja narrien uskonnollinen sivistys kernaasti selittää siveellisyyteen nähden oman yksityisen käsityksensä yleiseksi asian luonnoksi. Se tahtoo kaikkina aikoina ja kaikissa maanäärissä tunkea kansalle erikoisen luokkamoraalinsa muka luonnonomaisena siveyslakina. Moiseen pappisansaamme emme mene me sosialistit. Manifestimme on jo vuosikymmeniä sitten (1847) selittänyt: »Jonkun ajan vallitsevat aatteet ovat aina olleet vallitsevan luokan aatteet.» Nyt nousee sosialidemokratia kaikkea herravaltaa ja kaikkia vallitsevia velvollisuus-, kunnia- ja sivistyskäsitteitä vastaan. Kaikista historian vaihteluista huolimatta, sen tunnustamme, on aina

ollut komentajia ja komennettavia. Niin on aina olevakin, sanovat komentajat. Mutta komennettavat eivät ole samaa mieltä; he huomaavat, että ensi sotajohtajista saakka rosvopäälliköiden, patriarkkain, keisarien ja aatelisvaltioiden aikakausien kautta nykyisiin palkkaherroihiin saakka on kansa tullut tietoisemmaksi ja itsenäisemmäksi. He panevat merkille *historian kehityksen* ja saavat sangen luonnollista tietä merkillisen päähänpiston yrittää yli sen rajan, jonka herrat Treitschke, Sybel, Harcourt ja heidän tapaisensa ovat asettaneet »yhteiskunnan perusteeksi». Professoriviisaus on eräessä kohdin oikeassa: herrasväet ovat näihin saakka olleet välttämätön paha, tai järkeen menevä tosiasia. Mutta tosiasia on yllämainittu vapautta kohti käyvä kehityskin. Herrojemme mielestä ei historian opetus osota vapautta vaan herruutta kohti. Heistä on kysymyksen ydin siinä, onko aina oleva komentajia vai hävitetäänkö ne joskus. Me sosialidemokratit väitämme, että koko komeus on poistettava ja että vasta silloin on oikea moraalit voittava. Me väitämme, että »siveellisen maailmanjärjestyksen» kumous tasasessa tahdissa on todellisen siveellisuuden ilmaus. Meillä on siis moraalista toiset käsitykset kuin moraalilla tuuliviireillä.

Tässä on minun tovereille lyhyeen ja osuvasti selvitettävä, mikä on siveellisyyden oikea olemus, todellinen moraalii. Materialistisen järjestelmämme mukaisesti etsimme tutkimuksiin ryhtyessämme ensiksi materiaalia, ainehistoa, tässä moraalista ainehistoa. Pysyttelemme riidattomassa kielenkäytössä. Todellisia perunoita ovat kaikki ne, mitä maailma tavallisesti perunoiksi sanoo. Niitä on, kuten moraaliiakin, monta lajia. Vihollisten teurastaminen, paistaminen ja poskeen pistäminen on yhtäällä siveellistä, ja toisaalla kuuluu käsky: rakastakaa heitä ja tehkää heille hyvää. Ole viekas varastaissasi, käskee Spartan laki, ja: pidä omaisuutta pyhänä ja maksa rehellisesti velkasi, vaatii porvari. Miten me nyt moisten ristiriitain joukosta löydämme todellisen siveellisyyden perunat? Yksinkertaisesti siten, että johdamme erikoisuuksista yleisen säännön, otamme selville, mikä *kaikissa oloissa* on moraalista, siveellistä eli oikeata. Emme saa pysähtyä erikoisuuksiin, meidän on saatava selville koko ainehistomme yleinen, aatteellinen ydin. Tällainen, induktiiviseksi nimitetty, menettely tuo tuloksen, että siveellinen maailmanjärjestys yleensä johtuu niistä, aina ajan ja olojen mukaan muuttuvista oloista, jotka ihmisten yhteiskunnallinen tarve luo. Selviää sit-

ten myös kieltämätön tosiasia, että tämä tarve kehittyi kulturin mukaan, että ihmisen yhteiskunnallinen vaisto kasvaa, että inhimillinen järjestäytyminen käy laajemmaksi ja vankeemmaksi, että moraali käy moraalisemmaksi. Jo kristillinen moraali lausuu, että parvien, heimojen ja kansain rajoitetun veljeyden on muututtava kansainväliseksi veljeydeksi. Mutta liiaksi pingotettu uskonhenki, sen lurjus- ja narrimaisuudet, eivät voineet tätä ihannetta toteuttaa. Vasta taloudellinen materialismi, vasta ruumiillisen työn kommunistinen järjestely, johon sosialismi pyrkii, on todella liittävä yhteen ihmiset. Vasta luokkavallan poistaminen valtiollista tietä, itsekkäitten pääomain muuttaminen osuuskunnallisiksi työvälineiksi voi luoda lähimäisrakkautta, todellisen moraalin ja oikeuden.

Ei taivaan oraakkelia, ei rinnan omaatuntoa eikä aateperäisiä aivo-oppeja tarvita meille opettamaan siveellistä eikä muutakaan totuutta. Tätä idealistista tietä joudutaan vain tyhjiä tavoittelemaan. Yhtenäinen tieteellinen tulos saavutetaan induktiivista tietä; se perustuu aina kokemusperäisiin tosiasioihin, tässä siihen ehdottomaan tosiasiaan, että ihmiset tarvitsevat toistensa apua. Niin iki totta kuin on, että toinen toistaan tarvitsee, niin ikuisesti on myös toisella oikeus sii-

hen, mikä toisellekin kohtuudella tulee. Mitä enemmän kehittyy ihmisten keskinäinen toistensa tarvitseminen, sitä laajemmaksi ja kestävämmäksi tulee heidän liittoutumisensa, sitä huolellisemmaksi moraalinsa, sitä suuremmaksi ja todellisemmaksi siveellisyytensä. Se seikka, että olojen luonto panee rajat ihmiselle, ei ole kellekään paremmin selvillä kuin sosialidemokratialle. Mutta juuri siksi, että me niin tarkoin tunnemme siveellisyyden yleisen, niin sanotun todellisen olemuksen, siksi emme annakaan niiden hämätä itseämme, jotka julistavat jotain erikoista ilmiötä tai muotoa totuuden yleisenä olemuksena. Parittautuuko aviossa vaiko vapaassa rakkaudessa, onko yksityisomistus pyhä vaiko inhottava, onko kosto sallittu vaiko kielletty, ne ovat tapoja, joita nimitetään siveelliseksi tai epäsiiveelliseksi vain sen mukaan, edistävätkö vai ehkäisevätkö ne inhimillistä kehitystä. Ja sosialistin suussa ei inhimillinen kehitys ole mikään aateperäinen kummitus, ei henkinen täydellistyminen, jolle ei olisi aineellista mittapuuta, ja jota sen takia muka silmiä käännellen saisi selittää kaikin tavoin. Meistä on inhimillinen kehitys, kuten useasti on selitetty, yhä kasvavaa käyttämisvaltaa luontoon nähden. Tähän suureen päämäärään verraten ovat uskonto, taide, tiede ja

moraali pelkkiä tekoja. Vielä kerran sanoen: siveyssäännöt muuttuvat ahtaamman tai laajemman, irrallisemman tai kiinteämmän yhteiskunnallisen yhteyden mukaan. Yhteiskunnallisen kiinteiden asteettaisen eron mukaisesti on siveyden aste ylempi tai alempi. Ja jotta voitaisi saada käytännöllistä hyötyä tästä siveydlain tiedosta, siihen ei pelkkä tietämys riitä, vaan on maailman olojen kehitys oleva siihen kypsytynyt. Aatteellisesti on moraali kyllä kehitettävissä ylimpään asteeseensa kerrallaan ja esteettä, mutta käytännössä noudatetaan historian järjestystä. Raa'at tavat vallitsevat ensin, ennenkuin päästään korkeammalle. Missä eletään metsästyksestä ja kalastuksesta, siellä ei veljellisyys voi olla niin kiinteä, kuin sen on oltava siellä, missä kaikkien maitten köyhät pyrkivät liittoutumaan.

Että kaikki ihmiset ovat veljiä, ettei ole rakastettava vain omaa kansalaista niin kuin itseään, vaan että myös »turmeltunut» ranskalainen, samarialainen, puolalainen tai ryssä ovat veljiä, sen sen seikan tunsivat vanhat klassikot ja valkeat brahmanit ennen Kristuksen syntymää. Että lähimmäisesi on eniten apusi tarpeessa, se sydäntotuus on vuosituhansia käsitetty, tehty uskonnolliseksi opinkappaleeksi ja vahvistettu taivaan ja

helvetin avulla. Mutta ei se estä sivistyneitä uskontunnustajiamme elämässä ja opissa puolustamasta sen täydellistä vastakohtaa, manchesteriopin ydintä: »oma suu lähempänä kuin kontin suu».

Uskonnollinen totuus on ihanteellista haaveilua. Se on aikonut perustaa lähimmäisrakkauden jumal'uskoon ja siveelliseen vapauteen. Ja mitä siitä olemme hyötäneet? Sodan yhteiskunnassa. Me pyrimme päinvastoin toteuttamaan ikuisen rauhan valtiotalouden veljellisellä järjestelyllä. Kuten perheessä, jossa isä viljelee kaalia, äiti sen keittää ja lapset sen ympärille joukkoutuvat, kuten siellä kotirakkaus perustuu kotiitalouteen, henkinen sopus aineelliseen, niin on todellinen lähimmäisrakkaus toteutuva vasta kun tuotanto on sosialistisesti järjestetty. Tosin on luonto ihmissydamme istuttanut lähimmäisrakkauden. Mutta tämä sydän on aivan epäluotettava kompassi; tahto ja tieto, koko ihanteellinen laitos on ilman aineellista pohjaa sangen huono opas. Muutenhan valitsevien luokkiemme lähimmäisrakkauden laita olisi parempi. Jos jollakin heistä on tasku täynnään, on hän kyllä niin hyväntahtoinen, että antaa työpö tyhjälle veljelleen pari kolikkoa, onko tämä rakasta apua? Mutta ei ajan tunnussana olekaan rakkaus ja apu, vaan ole vasarana tai alasimena!

Tosiolot ovat sellaiset, että joka ei tahdo olla renki, hänen pitää pyrkiä herraksi. Moisisissa oloissa ei ole ajateltavissa, että kukaan uhraa todelliset etunsa ihanteellisen siveysopin takia. Emme ole niin herkkätunteisia, että mokomaa odottaisimme. Vaikka taistelemmekin siveellisellä vakavuudelle porvarisluokkaa vastaan, pidämme kuitenkin luokkatietoisuutemme terästämistä tärkeänä. Me saarnaamme ikuista rauhaa ja saamme aikaan yhteiskunnallisen sodan. Me tahdomme poistaa kaiken herruuden perustamalla oman valtamme. Nämät vastakohtat ovat »opilliselle sivistykselle» liian oppineita. Mutta minun isoäitini tiesi jo, että kuka joka päivä pyhää pitää, hänellä ei pyhää olekaan, s. o. missä kaikki hallitsevat, ei hallitse kukaan. Kun kourallinen laiskureita pitää ominaan maan rikkauksia, on se hallitsemista sanan pahassa merkityksessä. Mutta kun työväenluokka riistää sortajainsa käsistä aseet ja astuu oikeudella valtaansa, ei se ole luokka- vaan joukkovaltaa. Työväenluokka muodostaa vain nimeksi luokan, se on kansa, jonka valta ei ole herruutta, vaan todella siveellistä hallitusta.

Porvarit ovat teoriassa haaveellisia, mutta käytännössä sangen käytännöllis-älyisiä moralisteja, ei heitä liika hyväntahtoisuus paina. Todellinen

siveys on sovitettu olojen mukaan. Siinä suhteessa tahdomme seurata heidän esimerkkiään, mutta emme heidän sekapäisyyttään. Heillä on siveellisyys aate, jonka luulevat saaneensa ihanteellisten ilmojen ilmestyksenä. Heidän mielestään on paheellisen maailman muodostauduttava tämän aatteen mukaan. Me ymmärrämme asian paremmin. Meille on todellinen maailmankehitys ihmishistorioineen se elävä aines, josta me olemme johtaneet moraalin abstraktin aatteen, ihanteellisen siveellisyyden. Ja sosialidemokratia pyrki toteuttamaan lähimmäisrakkauden aatetta valtiotalouden yhteiskunnallisen järjestämisen kautta.

Aatteet, toisin sanoen maailmantietomme monasti mullistetut peruskivet, aatteet ovat, jos niiden mieli olla selkeitä, tietoisesti perustettavat kokemuseräisille aineksille, s. o. niiden on oltava induktiivisia. Niin siveelliset ja valtiolliset yhtä hyvin kuin luonnontieteellisetkin aatteet. Uskonnolliselta kannalta katsoen on maailma kello, jolla täytyy olla kelloseppänsä. Siellä johtuvat oliot aatteesta, jumalallisesta aatteesta. Aatteita pidetään yliaistillisina äiteinä. Järkevät ihmiset tietävät nyt, etteivät kasvi- ja eläinkunnan aatteet ole olleet kappaleittensa malleina, vaan että aatteet on johdettu, kopioitu itse olioista. Niin on

siveysaatteeltakin riisuttava sen yliaistillisuus. Aatteet ovat käsitteitä. Käsitteitä voidaan mielin määrin supistaa ja laajentaa. Käsite luonto käsittää koko kosmoksen (järjestyneen maailman), elimellisen käsite käsittää kappaleen luontoa; kasvi- ja eläinkunta ovat osa elimellistä luontoa j. n. e. Mieleemme mukaan käsitämme me aatteillamme pienemmän tai isomman kokemuspiirin. Aatteen luonto on sellainen, että sillä voi olla ahtaampi tai laajempi merkitys. Eläinkunnan aate käsittää sellaisetkin eläimet, jotka voisi pitää kasveinakin, ja toiselta puolen ihmiset, jotka eivät halua lukeutua eläinten joukkoon. Samoin eivät siveellisyydenkään rajat ole tarkasti määriteltävissä. On tekoja, jotka vähemmän koskevat lähimmäistä kuin tekijän omaa ruumista, ja joiden siveellinen luonne ei ole määriteltävissä, kuten puhtaus, kohtuus y. m. s. Erittäin siveellinen teko on tutkijan työ, joka ajaa häntä yli merten ja aavikkojen vaaroinen ja puutteineen, panee hänet kärsimään ja kuolemaan totuuden puolesta. Mutta tarkemmin katsoen, nimitetään kaikkea tätä hyveeksi ja moraaliksi vain siksi, että sillä on *yhteiskunnallista eli sosiaalista* arvoa, ja vahvistaa sekin puolestaan meidän siveellisyys-aatteesta anta-
maamme määritelmää.

Lopuksi vastaan erääseen vastaväitteeseen. Jos siis siveellisyys ei johdu korkeammista ilma-
piireistä, vaan on ruumiillinen pyrkimys, niin
miten on sellaisen henkilön vastuunalaisuuden
laita, jolla ei ole tavallista pyrkimystä, ja joka
siten tulee yhteiskunnallisen järjestyksen rikko-
jaksi? Pyydän muistuttaa, kansalaiset, että yhteis-
kunnallinen henki on myös kulturituote, se puut-
tuu vain valitettavan tietämättömiltä, kasvatusta
vailla olevilta, joita on inhimillisen rangaistus-
menettelyn kautta ohjattava.

Vastustajien suussa olemme me sosialistit
»materialisteja» — jolla tarkotetaan ihmisiä, joilla
ei ole ihanteellisia pyrkimyksiä, jotka tympeinä
välittävät vain siitä, mitä syövät ja juovat — tai
jotka huomioonotettavina pitävät korkeintaan vaan
vaa'oin punnittavia asioita. Häväistystarkotuk-
sessa annetaan tälle käsitteelle tuolta haiskah-
tava merkitys. Moista hienoa idealismia vastaan
asetamme me sen siveellisen totuuden, että se
on aate tai ihanne, joka on vailla lihaa ja luuta
ja joka niitä vailla tahtookin olla. Missä muualla
taivaassa tai maan päällä on ihanne, joka on niin
todella järkevä, siveellinen ja ylevä kuin kansain-
välisen demokratian aate? Siinä on kristillisen
rakkauden puheenparsi pukeutuva aineelliseen

muotoon. Suukopua pitävistä veljistä Kristuksessa on tuleva teon ja taistelun veljiä, kunnes vihdoin tästä uskonnon murheenlaaksosta on syntävä todellinen kansanvaltio.

II

Arvoisat toverit, ystävät ja kuulijat!

Ryhtyessämme jatkamaan siveyskäsitteiden selvittelyä, kerrottakoon lyhyesti edellisen esityksen ydin. Me havaitsimme siveellisyyden eri kulttuuriasteilla erilaiseksi, jopa niin vastakkaiseksikin, että toisin paikoin hyveeksi nimitettyä pidettiin toisin paikoin paheena. Kuten uskonnolliset lahkot, niin ovat siveysopitkin keskenään riidassa. Kukin tahtoo yksin olla ainoa oikea. Päästäksemme tästä riita-asiasta riidattomaan käsitykseen valitsimme saman tien, joita myöten luonnontieteet ovat saavuttaneet yksimieliset tuloksensa. Me annoimme kaiken käydä siveellisesti, mikä siksi selitettiin, ja ryhdyimme sitten, Humboldtin ohjeen mukaisesti, etsimään henkistä yhteyttä kokemusten moninaisuudesta.

Me havaitsimme, että eri siveyslait ylt'yleensä nimitävät siveelliseksi sen, mikä edistää hyvää yhteiskunnallista elämää. Mutta nyt tiedetään, että ihmiset eivät seiso hiljaa kuin vuoret, vaan tapavat toisiansa ja seurustelevat keskenään yhdessä kulkien. Yhteiskunnallisessakin elämässä kuljetaan edelleen. Yhteiskunta käy suuremmaksi ja kiinteämmäksi askel askeleelta. Mitä lukuisammin ja solidaarisempina ihmiset liittyvät yhteen, mitä enemmän he ymmärtävät henkilökohtaisen onnensa riippuvan yhteiskunnan onnesta, sitä mahdavamaksi ja sivistyneemmäksi he tulevat. Moraalin periaate on yhteiskunnan periaate, ja yhteiskunnan periaate on edistyksen periaate. Sosialidemokratia ei ole muuta eikä tahdo muuta kuin yhteiskunnallista ja osuustoverillista edistystä, joka on todellinen siveellinen täydellisentyminen.

Puoluetovereitten mieliin ei voida kyllin usein terottaa, ja on aina muistettava, kuinka törkeästi sanoja, erikoisesti »moraalia» ja »edistystä», väärinkäytetään. Nimeltään edistykselliset, jotka kehoina ja arkoina eivät halua käydä käsiksi yhteiskunnan epäkohtiin, vaan ovat arvostelevanaan sen valtiollisia muotoja, ovat meille tutut »taantumusjoukkioon» kuuluvina. Moinen »edistys» on siveel-

lisyyden suora vastakohta. Nimittäessään krapu-
luontoaan »edistykseksi» ja yhteiskuntavastaista
itsekkyyttään »moraaliksi» turmelevat nämät ih-
miset kansan kielen ja sekottavat käsitteitä. Eikä
tämä tapahdu tietämättömyydessäkään. Pikemmin
palvelee tämä petos tietoista, kehnoa epäsiveelli-
syyttä. Jos jossain moraalii vaatisi vapautta, sa-
nan, sanomalehdistön vapautta y. m., tai jos edis-
tys vaatii jotain muuta myönnytystä, tuotapikaa
ovat ihanteet kuohitut ja kansalle tungetaan va-
pauuden nimellä kuristuksia. Demokratia vaatii
yleistä äänioikeutta, ja joku ranskalainen Napo-
leon tai preussilainen Bismarck*) lahjottavat hu-
vikseen, kun ovat siltä ensin hampaat katkasseet,
kansalle moisen tyhjän leikkikalun. Niin on kan-
saa aina petkutettu sanoilla. Onpa siis sosialide-
mokraateilla tärkeätä tietää, että sanat ovat käsit-
teitten nimiä, ja että käsitteillä on venyvä sisältö.
Tavaksi tullutta tämän ajatuksellisen seikan vää-
rinkäsitystä käyttävät kansanpyydystäjät hyväk-

*) On muistettava, että tämä on kirjoitettu v. 1875 ja on
kirjottajan mielessä ollut Napoleon III:n ja Bismarckin ääni-
oikeuslahjotukset, joiden avulla he — varsinkin kun kuristivat
kansalaisvapautuksia — saivat muka kansan enemmistön siu-
nauksen taantumuspuihilleen.

Suom. muist.

seen silmäkääntäjäin tavoin sekottaakseen sanat, käsitteet ja asiat.

Mitä muuten olisi ymmärrettävä, että akateemikakaperoinen viisaus on niin luonnollisesta asiasta kuin moraali tehnyt taivaantakaisen kummituksen? Tämä professorien ja pastorien niin hirveästi vääntelemän seikan selvittämiseksi verrattakoon sitä työkaluun. Ihan yhtä ikuinen ja kuitenkin niin ikuisesti pysymätön on siveellisyyskin. Onko ehkä vanha kivikauden aikainen veitsi vieläkin veitsi? On kyllä antikvaarinen, muinaismuisto, mutta eipä se ole oikea todellinen veitsi sanan elävässä merkityksessä; sellainen on tehtävä hyvästä teräksestä uusiaikaiseksi muodoltaan ja asianmukaiseksi niin terän kuin pään puolesta. Kuten nyt terä ja pää ovat veitsen olennaista sisältöä, niin on erikoisten halujen ja mieskohtaisten etujen alistaminen yleisen, kunnallisen, kansallisen ja vihdoin kansainvälisen hyvän alaiseksi moraalin olennaista sisältöä. Sinun on alistettava hetkelliset himosi yleisen elämän, persoonalliset pyrintösi yhteiskunnan edun alaisiksi — se on siveellistä, järkevää ja välttämätöntä. Mitä milloinkin pidetään yhteiskunnan etuna, se määrätään laissa. Tosiolojen kanssa yhtyy sosialidemokratinen moraali-teoria siinä, että se tunnustaa valtion oikeutetut

siveyden vartijat, mutta pitää velvollisuutenaan pitää tarkoin silmällä, ettei näistä katoavista ja muuttuvista laitoksista tehdä ikuista ja pyhää linnunpelätintä, niin ettei se pääse siveellisen edistyksen sijaan ajamaan epäsideellisen taantumuksen, kommunistisen moraalin sijaan itsekkäitten paheitten asiaa. Samalla kuin sosialidemokratia alistaa yksityisedut yleisen, sosialistisen järjestön alaisiksi, julistaa se todellista, oikeaa moraalialia.

»Sanat», sanoo Schopenhauer, »eivät enää ole isännättömiä, ja väärinkäyttöä on se, että niille annetaan toisia merkityksiä, kuin mikä niillä on ollut». Moraalin eli siveellisyyden nimellä ymmärtää kielenkäyttö kokemusperäistä tosiasiaa, elävää, aineellista pyrintöä, jonka tunnussana on: »elää ja antaa toisten elää». Moraali kuuluu yhteen joukkoon muitten tavallisten asiain kanssa. Se on tavallinen luonnonilmiö, ihmisiä koskeva. Siveyskäsitteitä vailla olevat ihmiset ovat harvinaisia ilmiöitä, mutta niitä on, missä niitä ilmenee, katseltava yhtä tyynesti kuin muitakin harvinaisuuksia, kuten Julia Pastranaa, kun hänellä naisena oli eläinkunnasta kotoisin oleva karvainen naamataulu. Uudenmaan luonnontieteen mukaan on jumalan kuva sellainen tuote, joka nahkoineen, karvoineen, ruumiineen, sieluineen, uskontoineen ja

siveyskäsitteineen on peräisin eläinkunnasta. »Mitä minuun tulee», sanoo Darwin, »johdan minä sukuperäni yhtä kernaasti siitä sankarillisesta pikku apinasta, joka uhmasi vaarallista vihollista pelastaakseen vartijansa hengen, tai siitä vanhasta paviaanista, joka laskeutuen alas kukkulalta toi nuoren toverinsa riemusaatossa ällistyneitten koirien keskeltä, — kuin raakalaisesta, joka on ihastuksissaan kiusatessaan vihollisiaan, panee toimeen veriuhreja, murhaa lapsia tunnonvaivoitta, kohtelee naisia orjina, ei tunne minkäänlaista itsensähillitsemistä ja on mitä suurimman taikauskon vallassa». Ja todellakin, kansalaiset, on mieluisampaa olla kehittynyt raakalaisuudesta sosialidemokratian veljeyden siveelliseen ihanteeseen, kuin olla paratiisin Aatamista langenneena kristillisenä matona, joka syntisen arvottomuutensa tunnossa kiemurtelee nöyryyden tomussa.

Edistys on siveellistä ja siveys edistyy. Se on muun maailman lailla alinomaa kehittymässä. Jo eläimessä se herää eloon, mutta saa nimensä vasta ihmisessä suuremmaksi tultuaan. Kuten muussakin niin myös ihmiskumme elämässä pitää se, mikä on tarkoituksenmukaista ja kestäväää, puolensa taistelussa turmelevaa taantumusta vastaan. Hyödyttömiksi joutuneita eläimiä nimittää eläin-

tiede rudimenteiksi, jotka ovat esi-isiltä jälkeläisille periytyviä jätteitä. Samallaisen taantumusai-neksen tunnemme historiallisen kehityksen pahana vihollisena. Kuten löytyy ihmisiä, jotka voivat lii-kutella päänahkaansa apinain lailla tai korviaan niinkuin muulit, niin on raakoja edistysmiehiä, jotka siveellisiltä tunteiltaan ja käsitteiltään ovat jääneet esi-vanhempain asteelle.

Kuten tunnettua kulkevat edistysaskeleet tois-tensa ylitse, ja todellinen on vain radikaalinen, pisimmälle käyvä edistys. Todella moraalinen on vain sydämmellinen yhteiskunnallinen sopu. Help-potajuinen tieto on se, että suuri suurempaansa ver-raten on pieni, että pieni pienempäänsä nähden on suuri, että aasi kantaa helposti kuorman, mikä ihmi-selle on raskas — että ominaisuudet suuri, pieni, ras-kas j. n. e. ovat verrattaisia. Kuitenkin arvelen, että siveellisten määritelmän verrannollisuudesta on erikoisesti huomautettava. Kuten nerokkaat työkalut ajan pitkään käyvät kelvottomiksi, niin käyvät si-veelliset maailmanjärjestyksetkin kehityksen kautta epäsideellisiksi. Sosialistisen vapaamielisyyden rin-nalla on kansallisvapaamielisyys epäsideellinen mitättömyys. Laulun lopuksi vaatii moraalinen jyrk-kää edistystä tai keskeymätöntä kumousta.

Sosialidemokratian valtaan noustessa alkaa

vasta todellinen kultturikehitys. Tähän saakka on ihmissuvun liikunto ollut jotenkin itsetiedotonta. Vasta me asetamme liikunnan *periaatteen* johtoon. Kaikilla tähänastisilla liikkeelle panevilla puolueilla oli rajansa, määrätty päämäärä, joka saavutettuna käänsi liikunnan pysähdykseksi, toiminnan taantumukseksi. Kulturin ja metafysiikan suurimmat sankarit tulivat aikaa myöten yhtä suuriksi ehkäisykeinoiksi kuin olivat alkujaan olleet edistyksen yllyttäjiä. Moses, Aristoles, Kristus, Luther, Kant ja Hegel ovat edistäneet maailmaa, kunnes heidän evankeliumiinsa oli vannouduttu. Silloin tulivat kaikki nuo kuuluisat järjestelmät sietämättömiksi jarruiksi. Eivätkä ne tulleet sellaisiksi sen takia, kuten tyhmeliinit sanovat, että seuraajat tuntematta näitä kirkonkynttilöitä väärensivät näiden opin, vaan sen takia, että moraalinen tosi periaate oli heiltä vielä salattu. He pitivät lajia sukuna, tapoja siveytenä. Kaikki siveelliset määritelmät ovat hyviä, vaikka rajoitettuja. Vain rajoittamaton edistys on aina hyvä eli ehdottoman moraalinen. Varmain sääntöjen määrääminen kaikkia aikoja ja oloja varten on mitä epä-siveellisintä.

Olemme nähneet, että siveys perustuu osuustoverillisen yhteiskunnallisuuden yleiseen pyrki-

mykseen. Tämän pyrkimyksen kasvaessa kasvaa moraali ja kultturi. Ihmissuvun menestykselle on siveyden yhtämittäinen kehittyminen yhtä välttämätön kuin ruumiin ravinto. Jokainen määrätty siveysohje, joka pyrkii olemaan enemmän kuin paikkansa ja aikansa tarkotuksiin sovellettu, muodostuu yhtä välttämättömästi epäsiiveelliseksi rajoitukseksi, kuin mikä tahansa määrätty ruokalista sopimattomalle ruansulatukselle. Kuten leipä on yleinen ravinto, niin on esim. totuus yleinen hyve. Mutta ota huomioon, rakas kuulija, ettei tämä tosiasia ole mikään metafysiillinen, taivaantakainen, käsky, jota ehdottomasti on noudatettava, vaan pelkkä kokemusperäinen sääntö, josta on poikkeuksiakin. Ehdoton oikeus on, niinkuin ehdoton totuuskin, jumaluusopin ja metafysiikan houreita. Siveellisellä maailmanjärjestyksellä on vain yksi yleinen pykälä: yhä jatkuva yhteiskunnallinen edistys, rajaton sosiaalinen kehitys.

Kristillinen ymmärtämättömyys, joka erottaa sielun ruumiista, erottaa myös siiveellisen edistyksen ruumiillisesta. Se erottaa moraalin elämästä ja toiminnasta sijoittaen sen ajatussokkeloihin, sydämmen salattuun kammioon. Kyllähän sydämellisyyteen kuuluu hyvä sydän; mutta se muodostuu juuri keskenäisessä seurustelussa, yhteis-

kunnassa eikä munkkilaisuudessa. Kuten luullaan kaikkeuden lähteneen jumalan päästä, totuuden pelkästään ajattelusta tai hyvän ja oikean rinnan sisuksista, niin kuljetaan kaikkialla samaa nurinkurista, deduktiivista (yleisestä säännöstä yksityistapauksiin johtavaa) tietä, vaikka samaan aikaan ajatellaan vatsalla ja käsitetään mietteillä. Siveellisen erottaminen ruumiillisesta, henkisen sivistyksen erottaminen aineellisesta hyvinvoinnista on teoria, joka on kuin omiaan kansan sortajille. Työn kidutus tulee näille ikäänkuin sokeroiduksi. Samaan aikaan kuin herrasväet kiittävät puutetta, huolta, kärsimystä ja köyhyyttä siveelliseksi koettelemukseksi, hankkivat he itselleen ruumiillisesti päivastaiseen suuntaan käyvän edistyksen siveettömiä nautinnoita. Me sosialidemokratit erotamme asiat ja olot vain nimeltään ja käsitteeltään, mutta tiedämme varsin hyvin, että käytännössä kaikki kuuluu yhteen, varsinkin fyysikka, ruumiillisuus ja moraali.

Miten henkisesti munkit puhunevatkin, päivätyöt, kymmenykset ja kerjuu olivat heidän moraalisten lorujensa aineellisena tukena. Kapitalistimme pelaavat samaa peliä vain vähillä vaihteilla. He tietävät, kuinka epämukavasti Robins-sonin täytyi elää raskaasta työstään, eivätkä kui-

tenkaan tahdo olla tietävinään siitä, että heidän yksityisomaisuutensa vain on voinut syntyä yhteiskunnallisesta työstä riistettynä. Heidän etunsa estävät heitä käsittämästä, kuinka erittäin epäsiiveellinen eli epäsosiaalinen sellainen kansantalous on, joka palkitsee »lähimmäisen» ylenmääräisen ankaran työn suhteettoman pienellä tuotteiden osalla.

Täsmällis-tietoinen, induktiivinen tiede opettaa sosialidemokrateille, että siiveellinen maailman järjestys eli veljellinen edistys tätä nykyä vain on sosialistisena ehdotuksena, mutta siitä huolimatta eittämätön käsky, joka pakottaa siiveellisellä vakavuudella taistelemaan valtiollisen talouden jyrkän mullistuksen puolesta. Ei yksikään pappi eikä professori ole tätä tietoamme kumoava.

HINTA 1: —